

חינוך חברתי ערכי ביסודי

אריאלה כהן רפרנטית

✉ arielaco@education.gov.il

☎ 050-6283832

תעצומות למורה - פסגה רכסים

✉ office@t-lamore.org.il

☎ 04-8308462

איך נראה ומתנהג בית ספר המקדם חינוך חברתי- ערכי?

לפניכן, כלי להתבוננות בתוכנית ובמסגרות החברתיות של בית הספר. הכלי מציע מבט מעמיק בזירות השונות בבית הספר ומהווה בסיס לשיח, לדיוק, לאיתור צרכים ולקידום תוכנית העבודה הבית ספרית.

בעלי תפקידים בחינוך החברתי בבית הספר

- מיהם בעלי התפקידים המובילים בבית הספר את התחום החברתי ערכי?
- מהם הקריטריונים למינוי רכזת חברתית בבית הספר?
- באיזו מידה קיימת סדירות של מפגשי עבודה, תכנון ומשוב של המחנכות עם הרכזת החברתית?
- באיזו מידה הרכזת החברתית שותפה להיגוי ולחשיבה על התחום החברתי בבית הספר?
- האם הרכזת החברתית עברה הכשרה/ פיתוח מקצועי בתחום החינוך החברתי?
- האם המחנכות/ צוות מקצועי השתתף בתהליכי פיתוח מקצועי בתחום החינוך החברתי? היכן?
- באילו זירות תרצו הדרכה נוספת מצוות ההדרכה בחינוך החברתי?
- במה בא לידי ביטוי החינוך החברתי בתוכנית העבודה הבית ספרית? באיזו מידה הרכזת החברתית הייתה שותפה להיגוי ולחשיבה על התוכנית השנתית?

שיעורי חינוך (תוכנית מפתח הלב)

- באיזו תדירות מתקיימים?
- באיזו מידה מנהל/ת בית הספר מעורב/ת ושותף/ה בתכנים הנלמדים?
- האם קיים צוות שמנחה ומלווה את המחנכים? באיזו מידה הרכזת מעורבת בהנחייה ובליווי?
- מי מעביר את השיעורים? האם מחנכת או מורה מקצועית? האם יועצת?
- באיזו מידה הצוות מקבל הנחייה והדרכה לגבי התכנים ואופן העברת השיעורים?
- מאילו מערכים שפותחו ע"י צוות ההדרכה בחינוך החברתי נהניתם ביותר?
- כיצד השיעורים מתקיימים- באיזו מידה מתקיימת בכיתה הוראה פרונטלית, שיח והתנסות?
- כיצד הילדים חווים את שיעורי מפתח הלב? באיזו מידה מגדירים אותם כמשמעותיים בעיניהם? באיזו מידה הנושאים מוטמעים ומיושמים גם בשעות אחה"צ ובבית?
- באיזו מידה ערכי מפתח הלב באים לידי ביטוי במרחבי בית הספר? ביצירות של ילדים?

- יוזמות? בתחומי דעת נוספים? במסגרות שונות? אילו חיבורים קיימים בתוך השכבה? בין השכבות השונות?
- באיזו מידה מתקיים שיח סביב נושא של חוזקות ותחומים לחיזוק בקרב התלמידים
 - באיזו מידה ישנו ביטוי בתעודה לתחום החברתי ערכי בזיקה לערכי מפתח הלב? אם בזיקה למערבות חברתית?
 - באיזו מידה קיימים עידוד והוקרה לתלמידים מצטיינים בתחום החברתי?

אופני ההטמעה בפעילויות בלתי פורמליות

הפסקות

- היכן מבליים הילדים בהפסקות?
- באיזו מידה משחקים בחצר? כמה ילדים נשארים בכיתה? במסדרונות?
- כמה ילדים אינם שותפים למשחק (משוטטים)
- כיצד מטפלים בנושא של ילדים שאין להם עם מי לשחק?
- באיזו מידה בית הספר הגדיר מרחבים למשחק?
- האם יש חלוקה גילית גם בשעות וגם במרחבים?
- אילו הפסקות פעילות מתקיימות? באיזו מידה יש התייחסות למעגל השנה ולנושא השנתי? ובאיזו תדירות? הם מתקיימות הפסקות בנושאים חברתיים? מי אחראי לתכנן ולהפעיל את ההפסקה? האם קיים צוות שמארגן?
- באיזו מידה מתקיים שיח בין הילדים במהלך ההפסקה? האם ישנם מרחבים מותאמים לשיח?
- באיזו מידה הצוות מעורב וזמין בהפסקות? בשיח בין התלמידים?
- באיזו מידה נחשפים הילדים למשחקים חדשים?
- באיזו מידה מתאפשרת בחירה לילדים במהלך ההפסקה? בבחירת תכנים או מרחבים למשחק?
- באיזו מידה מדווחים הילדים על תחושת מוגנות בהפסקות? הן מבחינת ילדים והן מבחינת הצוות
- באיזו מידה מוקדש זמן בקרב צוות בית הספר להתבוננות ולמידה סביב נושא ההפסקות?
- באיזו מידה מתאמנים הילדים בנושאים חברתיים וערכים?

אירועים ומסיבות

- באיזו מידה התוכניות ונושאי המסיבה נבחרים בזיקה לערכים שנבחרו?
- באיזו מידה הילדים מעורבים בהכנת הפעילות? באילו תחומים ניתן ביטוי לחוזקות ולכישורים מגוונים?
- באילו תחומים הילדים לוקחים אחריות בהכנת המסיבה ובמהלכה?
- האם ובאיזו מידה יש בשיעורי החינוך החברתי רצף והטרמה של הנושא והמיומנויות הנדרשות למסיבה?

קידום ערכים בתחומי הדעת

- אילו ערכים באים לידי ביטוי בתחומי הדעת?
- באיזה אופן/ באילו פעילויות מקדמים ערכים גם בתחומי הדעת? בתהליך הלמידה ובימי שיא
- האם מתקיימת למידה בין תחומית?
- באיזו מידה ובמה הצוות המקצועי בבית הספר שותף לתוכנית החינוך החברתי הבית הספרית?

שיח פותח-סוגר יום

- באיזו מידה מתקיים שיח פותח וסוגר?
- באיזו מידה התכנים עליהם משוחחים רלוונטים לילדים? עד כמה ניתנת הזדמנות לתלמידים להעלות נושאים?
- באיזה אופן- האם שיח מובנה? האם שיח פתוח? האם שיח סביב נושא? באיזו מידה מתייחסים לאקטואליה בהקשר חברתי ערכי?
- באיזו מידה משתפים בחוויות אישיות? באיזו מידה משתפים ברגשות?
- באילו אמצעים מתקיים השיח? – סרטון, כתבה, סיפור/סיפור אישי, קלפי שיח, מצגת, לוח רגשות וכו'

מועצת תלמידים- ועדות והנהגות- פעלונות, שייכות ומשמעות

- אילו ועדות והנהגות קיימות ופעילות בבית הספר?
- כיצד נבחרים התלמידים?
- באיזו מידה הילדים פעילים בוועדות ועד כמה ניתן לבחון את פעילותה של הועדה?
- אילו אנשי צוות מובילים את הוועדות?
- מהן הסדירויות של הועדות?
- באיזו מידה מדווחים תלמידי בית הספר על תרומתן של הועדות? (גם התלמידים השותפים בוועדות וגם אלו שאינם)
- באיזו מידה מדווחים חברי הוועדה על היותם פעילים בוועדות?
- באיזו מידה מדווחים תלמידי הוועדה על תחושה של תרומה ומשמעות בתוך הוועדה?
- מהי מידת מעורבותו/ה של מנהל/ת בית הספר בבחירת הועדות ומובילי הועדות?
- מהי מידת ההענות של התלמידים להצטרף ולקחת חלק בוועדות השונות?
- באיזו מידה באים לידי ביטוי ערכי מפתח הלב בפעילויות הוועדות?

מרחבי הלמידה

- באיזו מידה מקדמים פעלונות סביב ערכים? באיזו מידה המרחבים מתחלפים ומתעדכנים?
- באיזו מידה מזמנים עבודה בצוות של התלמידים וגם המורים?
- באיזו מידה הילדים שותפים בעיצוב ובהבניית המרחב? אילו שכבות גיל?
- עד כמה המרחב משקף את הערכים וכללי ההתנהגות לחיים ביחד?
- עד כמה מעורבים חושים שונים במרחבים? אינטליגנציות שונות?
- באיזו מידה המרחבים זמינים ונגישים לתלמידים ולצוות?

- באיזו מידה מתקיים פיתוח מקצועי של מורים בבית הספר בחינוך החברתי?
- באיזו מידה מתקיימת התייחסות לאקלים חברתי בין מורים ותלמידים (שייכות, משמעות, בטחון, מוגנות וכו')?
- באיזו מידה מתקיימת התייחסות לאקלים חברתי בין חברי הצוות בתוך חדר מורים? באיזו מידה מרגישים המורים שייכים? מוגנים? בטוחים?
- באיזו מידה מתקיימת עבודת צוות בתוך חדר המורים? עבודה בקהילות? בצוותים?
- באיזו מידה מתקיימים תנאים פיזיים לעבודה משותפת ולשיח חברתי וגם פדגוגי בתוך חדר המורים?
- באיזו מידה מתקיימות סדירויות למפגשי חדר מורים?
- באיזו מידה מתקיימות סדירויות לרכזת חברתית להעברת סדנאות ותכנים חברתיים?
- מי השותפים להפעלת אקלים חברתי ערכי בבית הספר? באיזו מידה מעורבים המורים המקצועיים?
- באיזו מידה מתקיימים מפגשי גיבוש לצוות בית הספר? אילו תכנים מועברים במפגשים אלו? מי שותף בהבניה?

שותפויות

- באיזו מידה מתקיים שיתוף פעולה עם הרשות המקומית? מי מוביל ומי שותף למהלכים?
- באיזו מידה מתקיימת מעורבות חברתית בקהילה? אילו תלמידים שותפים? מהם התכנים סביבם מתקיימת היוזמה? מהם חלקם של הילדים בהבניית היוזמות?
- האם הרכזת שותפה לכתיבת מסמך אורחות חיים בית ספרי? האם ניתן ביטוי לערכים במסמך זה?
- באיזו מידה מתקיים שיתוף פעולה עם הקהילה? (מגזר שלישי, תנועות נוער, מתנסים, בתי ספר נוספים בעיר או בשכונה) מי מוביל ומי שותף למהלכים?

משאבים (אלו ששת הזירות המרכזיות, ישנן עוד)

- אילו משאבים מקצה המנהלת לטובת החינוך החברתי ביית הספר? (ש"ש, רשות מקומית, גפ"ן)
- גפ"ן:
 - באיזו מידה נעשה מיפוי מקדים לתכנים הנרכשים?
 - באיזו מידה אותרו צרכים כשלב בבחירה?
 - באיזו מידה הרכזת החברתית שותפה בבחירת התוכניות והפעילויות החברתיות?
 - מיהם השותפים הנוספים בצוות בית הספר לבחירת התכנים החברתיים שבגפ"ן? מה חלקה של היועצת?
 - מהו החלק היחסי בבחירת התוכניות של החינוך החברתי למול הסלים האחרים (הפדגוגי והרגשי)?
- מה השיקולים בבחירת מנהל/ת בית הספר את התכנים החברתיים הנרכשים בתכנית?